

**ARNO
VISSER**
PRESIDENT
ALGEMENE
REKENKAMER
OVER:

De grote verdwijntruc

'Of belastinggeld zinnig wordt besteed,
is niet of nauwelijks te achterhalen'

**'PSST,
PSSST'**

In Marokko is
vrouw vogelvrij

KUNSTGRAS

Killerkorrels van
rubber of toch niet?

Krijgt u waar voor uw belastinggeld?

REKENSCHAP / Arno Visser, president van de Algemene Rekenkamer, over de onnavolgbare publieke euro. Of miljarden zinnig worden besteed, is niet of nauwelijks te achterhalen.

Arno Visser Illustraties Eliane Gerrits

Binnenkort valt de aanslag onroerendezaakbelasting (ozb) van de gemeente weer op de deurmat. En ook dit jaar leidt dat ongetwijfeld tot ingezonden brieven in de kranten, ongenoegen van werkgeversorganisaties en wellicht opmerkingen van verontruste Kamerleden. Een herhaling van vorige jaren is voorspelbaar.

'Van kiezersbedrog tot hapsnapbeleid,' luidde de kop in *De Gooi- en Eemlander* in 2016 nog over een verhoging van de ozb in gemeente Gooise Meren. In dezelfde krant zegt de lokale PvdA dat de verhoging 'onfatsoenlijk en onbegrijpelijk' is.

Ook de Tweede Kamer bemoeit zich met de gemeentelijke belastingen. In maart 2016 citeerde *De Telegraaf* een VVD-Kamerlid: 'Desnoods moet Plasterk de gemeenten maar korten op de uitkering uit het Gemeentefonds.' Een CDA-Kamerlid stelt dat de lokale politiek veel te hard aan de ozb-knop draait.

Uit onderzoek onder leden van de Vereniging Eigen Huis bleek recent dat huiseigenaren ontevreden zijn, omdat ze vermoeden dat de ozb wordt gebruikt om gaten in de begroting van gemeenten te dichten. Gemeenten moeten volgens de respondenten beter verantwoord worden waaraan het opgehaalde geld wordt besteed.

Dat is een terechte vraag. Maar waarom die jaarlijkse verontwaardiging? Omdat het om zo veel geld gaat? Onwaarschijnlijk. Van elke euro belasting die de gemiddelde Nederlander betaalt, is maar 2,4 cent ozb. In Woerden – de meest gemiddelde gemeente van Nederland – leidt eigendom van een huis ter waarde van 250.000 euro tot 318 euro gemeentelijke belasting. Een verhoging van een paar procenten gaat dan over enkele euro's per jaar, de prijs van een latte macchiato in een trendy koffiebar. De gemiddelde ozb-aanslag stijgt volgend jaar van 273 naar 276 euro. Omgekeerd vormen de ozb-inkomsten maar een klein deel van

de totale gemeentelijke inkomsten: minder dan 10 procent.

Nederlanders betalen veel meer aan de minister van Financiën via accijnzen op benzine, alcohol, tabak en aan inkomstenbelasting en sociale premies, dan ozb aan de wethouder van Financiën. Maar de wethouder die dat wil uitleggen aan zijn inwoners, loopt tegen een muur op, is mijn ervaring.

Tegelijkertijd vormt diezelfde ozb met onder meer de afvalstoffenheffing de enige financiële relatie tussen het lokaal bestuur en de burgers. De rest van het lokale budget komt uit Den Haag. En net als het Kamerlid dat zich verontwaardigd toont over de verhoging van de ozb, toont de lokale politicus zich ontevreden over de Haagse kortingen. Zie de recente discussie over het beschikbare

geld voor bijvoorbeeld jeugdhulpverlening. Tot wie moet de belastingbetaler zich dan wenden als hij wil weten waaraan en door wie zijn belastinggeld wordt besteed?

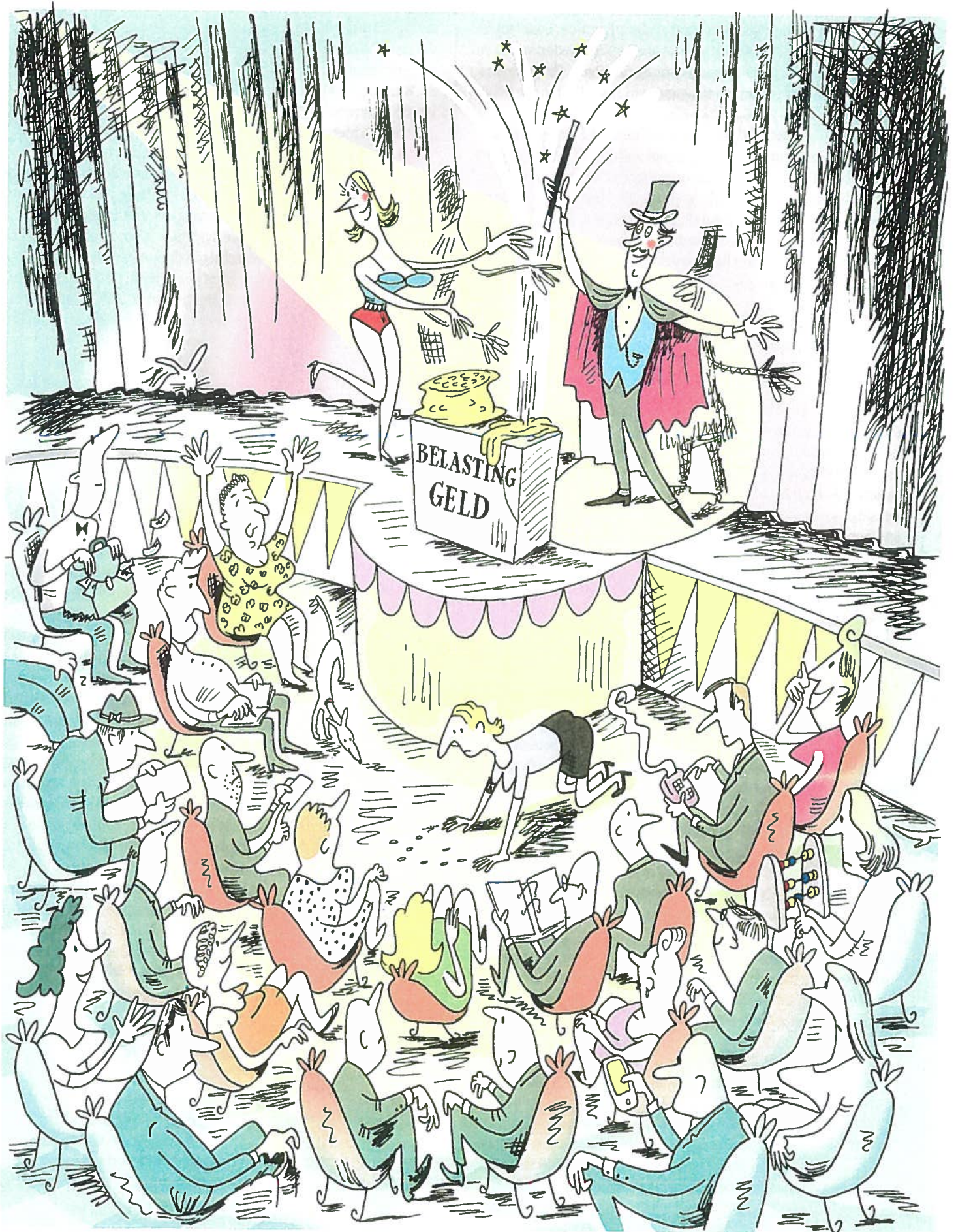
Deze vraag is steeds lastiger te beantwoorden. Dat verklaart volgens mij die ophef over de ozb: die onnavolgbare publieke euro leidt tot onbegrip en onbehagen. Ook al probeer je het te begrijpen, als burger heb je nauwelijks inzicht in de manier waarop en door wie belastinggeld wordt geïnd en besteed.

Onderschatting van onbegrip en onbehagen over belastingen is riskant. Aan drie grote democratische revoluties in de geschiedenis lag onder meer een dispuut over belastinginning en besteding van belastinggeld ten grondslag. Sterker nog, we danken onze onafhankelijkheid aan een ongewenste greep in onze portemonnee.

De invoering van een nieuwe belasting, de tiende penning, die de Spaanse koning Philips II in 1569 in de Lage Landen wilde heffen, speelde een belangrijke rol aan het begin van een volksopstand. Philips negeerde namelijk de afspraak dat er geen belastingen

'Waarom die verontwaardiging over de ozb? We betalen veel meer aan de minister van Financiën'

gen mochten worden geheven zonder voorafgaande 'bede' tot de Staten-Generaal. Philips werd afgezet als Heer der Nederlanden en tachtig jaar oorlog met de Spaanse troepen volgde. En gewetensvrijheid werd als modern ideaal verankerd in de Hollandse Republiek.

Twee eeuwen later bedreigde een bankroet de Franse staatskas. De in grote weelde levende koning Lodewijk XVI (1754-1793) wilde nieuwe belastingen invoeren bij de hongerige bevolking en de tegenstribbelende adel. Een misrekening met verstrekkingen, die uiteindelijk leidde tot de guillotine, een afrekening met het *ancien régime*, de terreur onder Robespierre en daarna de staatsgreep van Napoleon Bonaparte. Deze heren verdwenen, hun staatsstructuur inclusief; wat bleef waren *liberté, égalité en fraternité*.

De Britse koning George III (1738-1820) werd weliswaar in zijn macht beperkt door een *Charter* en een parlement, maar verloor toch 'zijn' Amerikaanse koloniën als gevolg van belastingheffing. De Britse regering wilde de Amerikanen belastingen opleggen via diverse wetten die wel in het parlement in Londen werden gesanctioneerd, maar niet door een volksvertegenwoordiging van Amerikanen. '*No taxation without representation*' was de slogan van de kolonisten in de aanloop naar de Onafhankelijkheidsoorlog (1775-1783) die leidde tot de democratische republiek.

Deze voorbeelden ogen theatraal, maar vrijheid, gelijkheid en broederschap en die Amerikaanse slogan hebben nog niets aan zeggingskracht verloren. De verworvenheden van deze drie omwentelingen liggen aan de basis van de moderne parlementaire democratie waarin het woord 'rekening' voor iedere bestuurder die publiek geld spendeert een sleutelrol speelt.

Ook in de 21ste eeuw geldt dat het uitgeven van belastinggeld aan voorwaarden is verbonden. Belastingen kunnen alleen worden geïnd met voorafgaande instemming van de volksvertegenwoordiging. Het geld wordt vervolgens besteed onder verantwoordelijkheid van bestuurders en voortdurende controle van het parlement.

Achteraf wordt door de bestuurders verantwoording over de gedane uitgaven afgelegd aan opnieuw het parlement. Daarbij hoort onafhankelijke controle door een rekenkamer. Dan pas krijgt

'Waar moet een leraar, leerling of ouder zijn met een klacht over het gebouw? De school? De gemeente? Het ministerie?'

de bestuurder decharge. Deze democratische verworvenheden vormen de kern van het parlementair budgetrecht. *No taxation without representation*.

Waarom is er dan toch een 'onnavolgbare euro'? Belastinggeld wordt tegenwoordig geïnd op basis van ingewikkelde belastingwetten, die niet alleen beogen eerlijk te zijn voor sterke en minder sterke schouders, maar vaak ook gewenst gedrag moeten stimuleren of ongewenst gedrag ontmoedigen. Wie een hoger salaris ontvangt, betaalt meer. En wie bijvoorbeeld een elektrische auto koopt, betaalt minder belasting. Vervolgens stromen de geïnde miljarden via rekenkundige verdeelsystemen naar de plaats van bestemming: een uitkeringsgerechtigde of student; asfalt, spoor of lantaarnpalen; een verpleeghuis of jeugdthuis; politie of toezicht houdende autoriteit, enzovoort. Het blijft niet in Den Haag, waar het is geïnd, maar veel komt terecht bij andere democratische bestuurslagen of zelfstandige bestuursorganen.

Een voorbeeld van zo'n 'systeem' is het eindeloos ingewikkelde verdeelsysteem van het Gemeentefonds. Dit fonds, dat wordt gevuld door de rijksoverheid, verdeelt tientallen miljarden over 390 gemeenten via tientallen indicatoren. Daarnaast bestaan er nog vele zogenoemde specifieke uitkeringen aan gemeenten. Dit systeem is voor een gemeente financieel gezien veel relevanter dan de ozb-inkomsten, die per

woningeigenaar enkele honderden euro's opleveren. Zie de rapporten van de Raad voor de financiële verhoudingen of publicaties van prof. Maarten Allers (Coelo) in Groningen.

Een ander voorbeeld is de bekostiging via het ministerie van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap (OCW) van scholen en universiteiten. Ook hier bepalen vele variabelen het budget voor een onderwijsinstelling. In dergelijke systemen weten vaak alleen insiders aan welke knoppen ze moeten draaien, en krijgt bureaucratie de overhand boven democratie.

Zo zit in het budget van de school geld voor dagelijks onderhoud van het gebouw, maar krijgen gemeenten geld voor de bouw en renovatie van schoolgebouwen. Waar moet een leraar, leerling of ouder zijn met een klacht over het gebouw: de school, de gemeente of het ministerie? Bij welke volksvertegenwoordiger moet u zich melden met een vraag over het budget en wat daarvan terecht komt? Daar is eerst grondige kennis van de wetgeving voor nodig.

Het onderwijs is een 'aanhoudend voorwerp van zorg van de regering' volgens de Grondwet. Alle Nederlanders willen het best mogelijke onderwijs voor alle kinderen. Recentelijk bleek uit onderzoek van de OESO opnieuw dat de kwaliteit van het Nederlands onderwijs er in internationaal perspectief heel behoorlijk op staat. Intussen staan de kwaliteit van en het budget voor het onderwijs permanent ter discussie. Is er voldoende geld? Wordt er met dat geld zinnig, zuinig en zorgvuldig om gegaan? Dat is niet duidelijk.

Al minstens twintig jaar horen we kritiek op radio, tv en in de kranten. De docenten zijn niet goed genoeg. Huisvesting deugt niet. Lesmateriaal is verouderd. De opleiding sluit niet aan bij wat het bedrijfsleven nodig heeft. De kwaliteit is onvoldoende. Die klachten gingen en gaan meestal gepaard met de opmerking dat er te weinig geld was, en te veel werd bezuinigd. De oplossing lijkt dan eenvoudig: meer geld voor het onderwijs.

Eerst het goede nieuws. Dat geld is er gekomen: het budget voor

ARNO VISSER (50)

Is president van de Algemene Rekenkamer. Voordat hij lid van de Rekenkamer werd, was hij onder meer wethouder van Almere (2008-2013) en lid van de Tweede Kamer namens de VVD (2003-2006). De in Den Haag geboren Visser studeerde algemene literatuurwetenschap aan de Rijksuniversiteit Groningen. Als wethouder in Almere was Visser verantwoordelijk voor onder meer de portefeuille financiën. Als Kamerlid was hij voorzitter van het parlementair onderzoek naar het tbs-stelsel.

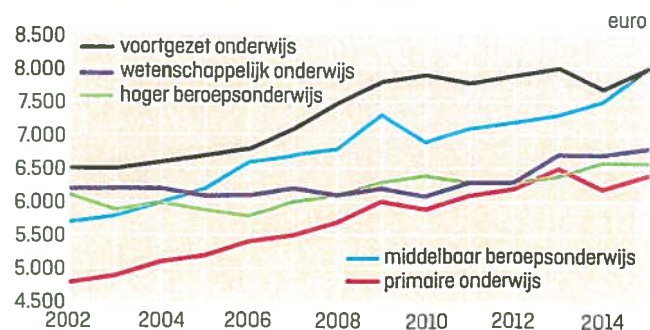
het onderwijs is de afgelopen jaren bijna verdubbeld. Ook de uitgaven per deelnemer zijn de afgelopen vijftien jaar flink gestegen. Als burger kom je daar vrij snel achter via de website van het Centraal Bureau voor de Statistiek.

Toch zijn de klachten over het onderwijs niet verminderd met deze significante stijging van uitgaven aan onderwijs. In de verkiezingsprogramma's voor de aankomende Tweede Kamerverkiezingen pleiten partijen van links tot rechts opnieuw voor meer geld. Het CDA schrijft: 'De beste investering in de kwaliteit is te zorgen voor meer tijd, geld, aandacht én waardering voor de leraar.' De SP zet in op kleinere klassen en herinvoering van de studiebeurs. De PvdA: 'We investeren de komende jaren miljarden extra in het gehele onderwijs, oplopend naar 10 miljard euro extra per jaar over vijftien jaar.' De ChristenUnie is van mening dat het onderwijs niet goed is ingericht op praktische vaardigheden en maakt 1 miljard euro vrij voor onderwijsverbetering. D66 bepleit een leven lang leren en meer investeren in leraren.

Ofer straks inderdaad meer geld naar het onderwijs gaat, is een politieke keuze. Daar bemoei ik me niet mee. Mijn vraag gaat vooraf aan die keuze. Zouden we niet eerst moeten weten waaraan dat extra geld van de afgelopen vijftien jaar dan

Steeds meer geld

OCW-uitgaven voor onderwijs per deelnemer

WAT IS DE ALGEMENE REKENKAMER?

De onafhankelijke Algemene Rekenkamer, gevestigd aan het Lange Voorhout in Den Haag, dateert in zijn huidige vorm van 1814 en controleert of de uitgaven van de rijksoverheid rechtmatig en doelmatig zijn gedaan. De uitgaven moeten in overeenstemming zijn met de regels en genomen besluiten, en de bestede bedragen moeten daadwerkelijk aan het beoogde doel zijn uitgegeven. In toenemende mate staat in onderzoek ook de vraag centraal of overheidsbeleid doel treft. Het bestuur van de Rekenkamer bestaat uit drie leden. Sinds 2015 is Arno Visser president van dit college. Bij de Rekenkamer werken zo'n 270 mensen.

is besteed? Heeft de belastingbetaler waar voor zijn geld gekregen?

Die vraag is moeilijk te beantwoorden en daar komt het probleem van de onnavolgbare euro scherp in beeld. In 2008 bracht de tijdelijke parlementaire onderzoekscommissie onderwijsvernieuwing (de commissie-Dijsselbloem) het eindrapport *Tijd voor onderwijs* uit. De Algemene Rekenkamer, die een deelonderzoek hiervoor uitvoerde, concludeerde indertijd: hoewel Kamer en kabinet hadden afgesproken dat de onderwijsvernieuwingen budgettair neutraal zouden worden ingevoerd, bleken ze tussen 1990 en 2007 2,2 miljard euro extra te hebben gekost. Hoe scholen dat geld hadden benut, was niet te achterhalen.

Het jaarverslag van het ministerie van OCW geeft niet veel inzicht in de besteding van het onderwijsgeld dat in Den Haag wordt geïnd en verdeeld. Wie wil weten hoe basis- en middelbare scholen, roc's, hogescholen en universiteiten hun budget besteden, moet bij alle instellingen apart te rade gaan. Want behalve meer geld, kregen de scholen en universiteiten de afgelopen decennia ook meer autonomie in de besteding ervan via de zogenoemde 'lumpsum'.

De hoogte van dit vrij besteedbare bedrag is gebaseerd op een rekenmodel. Elk onderwijsbestuur heeft de bevoegdheid om eigen keuzes te maken en kan dus zelf bepalen hoe het publieke geld wordt besteed. De gedachte is dat professionals zelf het beste kunnen bepalen welke manier van onderwijs geven effectief is voor de leerlingen en studenten. En dat is helemaal geen rare gedachte. Het kan immers per school verschillen of er behoefte is aan meer hoogopgeleide docenten of juist aan meer ondersteunend personeel dat leerlingen met een extra ondersteuningsbehoefte begeleidt.

Samengevat is de situatie als volgt: het parlement bepaalt dat 'Den Haag' het benodigde geld voor onderwijs int en dit via een rekenmodel verdeelt over de scholen. Het schoolbestuur maakt vervolgens gedurende het jaar keuzes over de besteding van het geld. Maar hoe worden die keuzes achteraf aan het publiek verantwoord? Het schoolbestuur doet dat aan een bestuur of stichting, en via medezeggenschap aan de studenten, docenten en ouders. Die informatie komt niet gestructureerd terug bij de volksvertegenwoordiging zodat die aan de belastingbetaler kan uitleggen wat er is gebeurd. Dus inderdaad, je moet bij alle instellingen te rade gaan.

Wat als de volksvertegenwoordiging tóch wil weten of extra budget voor het onderwijs rendeert? De Algemene Rekenkamer onderzocht in 2015 wat er was gebeurd met de 1,2 miljard euro extra

voor de professionalisering van leraren in het primair en voortgezet onderwijs. Conclusie: het is onbekend hoeveel extra geld schoolbesturen daadwerkelijk aan de professionalisering van leraren besteedden. Evenmin is vast te stellen welk effect dat had op de onderwijskwaliteit.

Hierdoor kan het parlement niet vaststellen of het extra geld zinnig is besteed. Er kan geen rekenschap worden afgelegd. Bovendien is leren van elkaars ervaringen onmogelijk: er is geen vergelijkbaar beeld. En de schoolbesturen weten dus ook niet of 'hun' scholen betere of effectievere keuzes maakten dan andere scholen. Men is 'vergeten' aan de – door de overheid afgestoten – verantwoordelijkheid om zelf keuzes te maken een plicht te koppelen om op uniforme wijze rekenschap te geven van de resultaten.

Dit democratisch gebrek aan inzicht raakt niet alleen het onderwijs. Probeer er achter te komen wat de meerwaarde is van innovatiesubsidies van Economische Zaken voor het bedrijfsleven, of de financiële middelen die Sociale Zaken en Werkgelegenheid uittrekt voor de begeleiding van oudere werklozen, of de reorganisatie van de politie door Veiligheid en Justitie: het is bijkans onmogelijk om te bepalen of er met het geld zinnig, zuinig en zorgvuldig is omgegaan – om maar een paar voorbeelden te noemen. En ook de 11 miljard euro die in 2015 van het Rijk naar gemeenten werden overgeheveld, zijn niet gepaard gegaan met democratische spelregels die helpen besteding publiek inzichtelijk te maken.

Dat is zorgelijk, want het gaat over veel geld. De collectieve uitgaven bedragen zo'n 300 miljard euro per jaar. Meer dan de helft van de in Den Haag geïnde euro's wordt elders uitgegeven en verantwoord. Door provincies en gemeenten, maar ook door organisaties als het UWV, Staatsbosbeheer, zorginstellingen en subsidie ontvangende vennootschappen als ProRail en NS. De relatie tussen innen, betalen en genieten is dus nauwelijks te leggen en de euro is zo onnavolgbaar geworden. Wie heeft er dan nog grip? Wie vertrouwt erop dat het vanzelf wel goed gaat? Gebrek aan inzicht is toch nooit basis voor vertrouwen?

Was het ooit beter? Is er reden tot nostalgie, en moeten we terug naar een gulden tijdperk waarin rekenschap een publiek goed was? Nee, zo eenvoudig is het niet. Bij het begin van ons Koninkrijk, ruim tweehonderd jaar geleden,

'Het is bijkans onmogelijk om te bepalen of er zinnig, zuinig en zorgvuldig met de subsidie is omgegaan'

was er geen centrale belastingdienst. Er waren alleen lokale en regionale heffingen en belastingen. Den Haag kreeg geld van de regio's om taken, zoals de landsverdediging, uit te voeren. Daarna zijn stap voor stap steeds meer taken naar landelijk niveau gebracht, nieuwe taken toegevoegd en voorzieningen gelijkgetrokken om een eenheidsstaat te creëren. De inning van belastingen en premies is stapsgewijs meegegroeid naar centraal niveau.

De laatste dertig jaar is een omgekeerde beweging ingezet, maar niet consistent doorgevoerd; de uitgaven werden overgeheveld, maar niet de inkomsten. Steeds meer taken werden afgestoten naar bestuurslagen met een kleinere schaal, teruggebracht naar provincies en gemeenten of verzelfstandigd dan wel geprivatiseerd.

De belastinginning bleef centraal en werd steeds ingewikkelder, en de reorganisaties gingen niet of nauwelijks gepaard met centrale afspraken over de wijze waarop besteding en resultaten vergelijkbaar bleven. Nederland werd een gedecentraliseerde eenheidsstaat waar niet één taal wordt gesproken als het gaat over de besteding van publiek geld. Het zijn op zijn best dialecten, maar

echt verstaan doen we elkaar niet. Daarmee verdween het beginsel van rekenschap steeds meer uit het zicht.

Zo zijn we in 2017 op een punt aabeland waar geen democratisch gekozen instituut nog een totaalbeeld heeft, de publieke geldstromen kan volgen en er relevante informatie

voor terug krijgt. Tot wie moet de belastingbetaler zich wenden met de vraag waarom die ozb-verhoging nodig is? En al die gemeenten, provincies, scholen en ziekenhuizen kunnen nauwelijks van elkaar leren: er is geen harmonisatie die op systematische wijze inzicht in prestaties en effecten van publieke middelen creëert. Niemand spreekt dezelfde taal, ieder doet het op zijn eigen manier.

Taxation is gebleven, representation is stap voor stap uit het zicht verdwenen. Daarmee is een burgerrecht uit het zicht verdwenen. En ontbreekt relevant inzicht dat de volksvertegenwoordiger kan delen met zijn achterban.

Het is merkwaardig stil over dit tekort aan rekenschap. Al drie decennia reorganiseren we publieke taken zonder de bijbehorende publieke rechten te waarborgen, en niemand klaagt. Het is alsof we met zeventien miljoen kikkers in een langzaam opwarmende pan gevangen zitten en alleen kwaken in het voorjaar als de ozb-aanslag op de deurmat valt.

Is het tijd voor revolutie? Nee. We moeten de pan van het vuur halen, de temperatuur laten dalen en een paar eenvoudige afspraken maken. Het is tijd voor bezinning op publieke verantwoording. Nodig is een democratische vorm van rekenschap die past bij onze moderne samenleving; realtime-informatie bij de uitvoering. Daaraan kunnen burgers en volksvertegenwoordigers samen werken, klassieke verantwoording en moderne informatievoorziening versterken elkaar.

Dit is dus geen pleidooi om alles terug naar het oude te brengen. Het is een gegeven dat uitvoering van rijksbeleid en de besteding van publiek geld niet de exclusieve taken zijn van ministers en hun rijksambtenaren, maar zich steeds meer afspelen in netwerken waarin publieke en private spelers hun werk doen.

Dit is zeker geen pleidooi voor meer controle en afvinklijstjes. Technologische ontwikkelingen volgen elkaar in hoog tempo op.

Geldstromen

Inkomsten, verdeling en uitgaven publieke sector in miljarden euro's

BRON: CBS, ALGEMEEN REKENRAKER 2014

Die veranderen niet alleen de dienstverlening, ze maken ook de informatievoorziening aan het publiek beter, sneller en veelzijdiger. Dat kan helpen om de klassieke idealen van publieke verantwoording op een moderne leest te schoeien. Opdat burgers weten dat ze waar voor hun geld krijgen en rekenschap opnieuw vorm krijgt.

Iedereen kan daar zelf aan mee doen. Ziekenhuizen kunnen hun data openbaar maken, belangengroepen kunnen daar wat mee en universiteiten kunnen die gebruiken voor onderzoek. Dat kan samen met patiënttevredenheid input zijn voor de raad van toezicht die is belast met het toezicht op organisaties met een publieke taak. Die raad kan veel meer in direct contact komen met het publiek. Ook in het onderwijs kunnen besturen deze richting inslaan, onder het motto dat publiek geld en publieke controle bij elkaar horen als tomaat en mozzarella.

Deze informatie verstevigt de controlerende taak van volksvertegenwoordigers. Ook kunnen burgers zich zelf actief inzetten in burgerpanels of met slimme toepassingen op smartphones actieve betrokkenheid tonen. Een ander voorbeeld van hoe burgers bijdragen aan meer inzicht is de Zorgkostenvergelijker van de Consumentenbond en de Open State Foundation. Daarin delen consumenten de informatie uit hun ziekenhuisrekening als open data.

Als organisaties die met publiek geld werken informatie over

beleid en resultaten openbaar toegankelijk maken als 'open data', dan effent dat het pad voor nieuwe betrokkenheid van burgers en maatschappelijke organisaties. Van slimme 'apps' die de beste route of dichtstbijzijnde parkeerplaats wijzen, tot de inrichting, het eigenaarschap en gebruik van het land en gebouwen of een app om nog slimmer energie in huis te besparen.

Overheden kunnen, zoals de Europese Commissie al doet, via internet vrijgeven wie waarvoor subsidie ontvangt. Als je dat publiekelijk kunt volgen, dan is dat een waardevolle bijdrage aan het inzicht waar de publieke euro terecht komt en wat daarmee wordt bereikt. Want het is duidelijk of subsidies het beoogde effect sorteren, of het nu gaat om de buurtbarbecue of een bijdrage aan de technologieontwikkeling van een bedrijf.

Is technologie dé oplossing en behoren daarna ingezonden brieven over verhoogde ozb tot het verleden? Nee, want over de keuzes en de resultaten van publiek geld blijft politiek debat nodig. Maar als burgers, organisaties en bedrijven beter en meer inzicht krijgen in publiek geld, kan die informatie bijdragen aan meer vertrouwen in overheidshandelen. Omdat inzicht de basis is voor vertrouwen. Uitgaven en resultaten kunnen inzichtelijker worden door duidelijke definities te gebruiken die in de hele publieke sector worden toegepast. Een dergelijke standaardisatie van publiek geld en het publiek maken van informatie geven inzicht zonder dat nieuwe reorganisaties nodig zijn om datzelfde doel te bereiken.

Maar of dat inzicht er komt, en die data publiek worden, is ook een kwestie van willen. Je moet dezelfde taal willen spreken. En dat betekent dat ziekenhuizen, scholen, universiteiten, gemeenten en provincies niet moeten blijven schermen met het begrip 'autonomie', want die wordt niet werkelijk aangetast. Evenmin leidt het tot extra controle, integendeel. Het leidt wel tot extra vragen: vragen van het publiek hoe publiek geld is besteed.

Die vraag is en blijft de alfa en omega van de democratie: krijgt u waar voor uw geld, afgedragen via ozb, loon- of inkomstenbelasting of een heffing? Vragen stellen is makkelijker dan ze beantwoorden. Toch mag van een serieuze democratie worden verwacht dat er antwoord komt. Dit jaar zijn er landelijke verkiezingen. Verkiezingen zijn per definitie het moment om veranderingen te propageren. De vraag is of die het inzicht in de publieke euro zullen verbeteren. De vraag is ook of daarna de Eerste en Tweede Kamer, Provinciale Staten en gemeenteraden, of indirect de Algemene Rekenkamer en lokale en regionale rekenkamers, dat inzicht wél kunnen geven: krijgt u waar voor uw geld?

Begin 2017 wordt een Staatscommissie Bezinning Parlementair Stelsel geïnstalleerd. De Eerste en Tweede Kamer hebben afgelopen zomer het kabinet gevraagd om die in te stellen om antwoord te geven op de vraag of het parlementaire stelsel voldoende toekomstbestendig is, en zo niet, welke aanpassingen dan nodig zijn. Rekenschap hoort onlosmakelijk bij die vraag naar parlementaire toekomstbestendigheid. Dus ook het vraagstuk van de onnavolgbare publieke euro.

En dus moet het ook gaan over *taxation* en *representation* – maar dan niet alleen op centraal niveau, maar ook op provinciaal en lokaal niveau. Want daarachter zit de vraag of we willen worden geregeerd door rekenkundige modellen of door volksvertegenwoordigers. Het budgetrecht van de volksvertegenwoording immers waarmee het allemaal begon, en waar het nog steeds allemaal om draait. *No taxation without representation!* **E**

ELSEVIER BELASTINGDEBAT

Welke plannen hebben politici met ons belastingstelsel? Gaan de belastingen straks omhoog of omlaag? En wat gebeurt er na de verkiezingen met de hypotheekrenteaftrek, box 3 en toeslagen?

Deze vragen staan centraal tijdens het eerste Elsevier Belastingdebat op donderdagavond 16 februari in de Nieuwe Kerk in

Den Haag. Politici van de grootste partijen gaan onder leiding van Rick Nieman met elkaar in debat. Fiscaal expert prof.dr. Leo Stevens geeft zijn visie op de toekomst van het belastingstelsel.

Toegangskarten voor het debat kosten 15 euro. Elsevierlezers betalen 12,50 euro. Meer informatie en tickets: www.elsevier.nl/belastingdebat.